

СХОВИЩА

Repositoria Potestatis СИЛИ

№ 10

2026

травень

РЕДАКЦІЯ

Головний редактор
Ігор Мехеда

Редактор
Альона Дмитрук

Коректор
Данило Ігнатенко

Верстка
Анна Волошина

Дизайн
Олексій Данческу

Видавець
Ігор Дмитрук

Зв'язок з редакцією
tureligious@gmail.
com

ПРО ЖУРНАЛ
«СХОВИЩА СИЛИ»

«Сховище Сили» (*Repositoria Potestatis*) — науково-популярний щомісячний журнал, присвячений дослідженню найпотаємніших та найзагадковіших куточків духовного світу. На його сторінках оживають оповіді про місця сили, священні традиції, релігії світу та культурну спадщину людства. Читач із легкістю порине у світ релігієзнавчих досліджень, міфів і містичних практик, відкриваючи глибинні сенси, що формували цивілізації протягом тисячоліть. Це видання для тих, хто шукає знання, натхнення та енергію в перетині науки й сакрального.

ЗМІСТ

Розмова	Розмова з Світланою Гавлюк про магію ляльок-мотанок, що народжується в руках майстринь	6
Пошук себе	Поранений ангел	12
Східна філософія	Образ любові Лейли та Меджнуна й Ерос Платона в мусульманській культурі	14
Сакральні місця	Забуті та непомітні святині Рівного	16
Містика та артефакти	Керносівський ідол - артефакт сили?	18
Стародавні культури	Культ Сонця у давній Скандинавії	20

Шановні читачі!

Наш журнал продовжує досліджувати явища, символи та культурні практики, які впродовж століть допомагали людині відновлювати внутрішню силу, зберігати рівновагу та відкривати прихований потенціал. У цьому випуску ми звертаємося до особливого світу містичних ляльок і давніх кам'яних образів — предметів, що в різних цивілізаціях були не просто витворами ремесла, а своєрідними носіями пам'яті, наміру та духовного досвіду.

Від української ляльки-мотанки до японських дарума, від андських обрядових фігур до даоських символічних образів Китаю — у багатьох культурах ляльки ставали способом взаємодії людини з невидимим світом. Їх не сприймали як джерело сили у буквальному сенсі. Натомість вони виконували іншу функцію: допомагали людині зосередитися, відновити внутрішній порядок, зміцнити зв'язок із родом, природою або сакральним простором.

Українська лялька-мотанка створювалася через намотування тканини, без використання голки, часто з чітко сформованим наміром. Сам процес її виготовлення мав заспокійливий характер: ритмічне мотання концентрувало увагу, зменшувало внутрішній хаос і створювало відчуття захищеності. Мотанка ставала символом зв'язку з предками та впорядкування власного духовного стану.

У народів Анд — кечуа та аймара — невеликі тканинні ляльки були пов'язані з горами, духами природи та силами ландшафту. Через них люди символічно передавали прохання, подяки та звернення до світу природи. В андській традиції відновлення людини мислилося через гармонію із землею, горами та духами місця.

Японські ляльки дарума, що символізують Бодгідгарму, уособлюють витривалість і здатність підніматися після падіння. Кокеші та хіна-нінго також мають глибокий обереговий та психологічний зміст: через образ і ритуал вони допомагають людині повернутися до внутрішнього центру та очистити емоційний простір.

У даоських традиціях Китаю символічні фігури були пов'язані з богами-захисниками, природними енергіями та пошуком гармонії з Дао. Їхня функція полягала у відновленні балансу через спокій, природність і правильний ритм життя.

Подібні традиції існують і в афро-бразильських культурах та шаманських практиках Амазонії, де дерев'яні ляльки уособлюють духів-захисників та використовуються в обрядах зцілення й захисту. У Конго ляльки сили нкісі символізують приховану енергію природи та зв'язок людини з невидимими силами світу.

Попри відмінності культур і континентів, усі ці традиції об'єднують кілька важливих рис: ручне створення, використання природних матеріалів, робота з глибинними шарами людської психіки та прагнення відновити відчуття внутрішньої цілісності. Не випадково такі образи створювали не лише з тканини чи дерева, а й із глини та каменю — матеріалів, що здавна асоціювалися зі стійкістю, пам'яттю та силою.

Саме про ці символи, їхню історію та прихований культурний сенс ми пропонуємо замислитися у **новому випуску нашого журналу**.

Головний редактор: Ігор Мехеда

РОЗМОВА З СВІТЛАНОЮ ГАВЛЮК

ПРО МАГІЮ ЛЯЛЬОК-МОТАНОК, ЩО НАРОДЖУЄТЬСЯ В РУКАХ МАЙСТРИНЬ

РОЗМОВА

Українську культурну спадщину неможливо уявити без ляльок-мотанок. Навіть у наші часи вони фактично є в кожній хаті. Для одних це народний сувенір або елемент традиційного декору, для інших — символ глибокого духовного зв'язку людини з природою, світом предків і давніми уявленнями про будову Всесвіту. Протягом століть мотанка залишалася не просто іграшкою чи ремісничим виробом, а особливим сакральним предметом, якому приписували захисні, магічні та оберегові властивості. Саме тому навколо неї виникло багато легенд, тлумачень і дослідницьких версій щодо її походження та символіки.

Одне з найпоширеніших трактувань розглядає мотанку як символ сприятливих сил Богині-Матері Природи. Давні народи вклонялися Великій Матері — могутній силі, що створює світи, дарує врожай, воду, життя та добробут. Проте природа завжди мала і другий бік — руйнівний: землетруси, бурі, посухи та стихійні лиха. Саме тому у багатьох традиціях фігурки Богині робили без очей і рота, а замість людського обличчя використовували сакральні космічні символи. Вважалося, що це не дозволяє руйнівному аспекту проявлятися через слово чи погляд. Таким чином, лялька без обличчя символізувала лише доброзичливу, творчу силу природи. На обличчі мотанки часто зображували рівнораменний хрест, хрест у колі або інші знаки космосу та Абсолюту, які підсилювали її оберегове значення.

Інша група дослідників звертає увагу на віру давніх народів у духів природи — стихіалій, елементалів, девів, дів'їв та інших духовних істот, які, згідно з традиційними уявленнями, населяють світ навколо людини. У різних культурах існували особливі предмети, покликані стати своєрідним вмістилищем для добрих духів. Якщо на Близькому Сході такими предметами могли бути глики чи посудини, то у слов'янських народів, а також у багатьох народів Північної та Південної Америки, Японії та інших країн цю роль виконували саме ляльки. У слов'янській традиції — це мотанки. Вважалося, що через спеціальні обряди добрі духи стихій поселяються в ляльці, оберігають оселю та посилюють її сприятливу енергетику.

Окрім традиційних жіночих образів, існували й мотанки у формі світостворюючих сил і сакральних символів. Птах уособлював небесний світ і був повелителем неба, олень символізував земний світ, риба — підземний або потойбічний світ, а кінь вважався символом зв'язку між різними рівнями Всесвіту та зв'язку живих істот із Абсолютом. Такі образи несли в собі особливу символіку та посилювали оберегові властивості ляльки. У карпатській традиції подібні сакральні обереги іноді називали «мольфами», а з цим поняттям деякі дослідники пов'язують і походження назви карпатських майстрів — мольфарів.

Про сакральну символіку мотанок, їхню роль у традиційній культурі, давні обряди та сучасне переосмислення цих образів ми поговоримо в нашому інтерв'ю.

Я беру інтерв'ю у відомої в Україні та за кордоном майстрині, психологині, спеціалістки з нейрографіки Світлани Гавлюк, яка створює магичні ляльки-мотанки у місті Тетіїв. Її твори — це нове слово у магії ляльок-мотанок! Прошу пані Світлану коротко розповісти про себе.

Я допомагаю створювати життя, де матеріальний спокій поєднується з енергетичною свободою. Я вірю, що ми — автори своєї долі, але для того, щоб писати красивий сюжет, нам потрібен міцний фундамент. Саме тому моя експертність поєднує три важливі світи.

Перший — матеріальний захист (MetLife). Я допомагаю вибудувати ваш тил. Коли майбутнє зрозуміле та застраховане — зникає фонові тривога. Ви отримуєте право на спокій.

Другий — трансформації: праця з підсвідомістю та ментальним полем. Прибираємо блоки, зцілюємо родові зв'язки та переписуємо старі сценарії на нові — ресурсні та світлі.

Третій — сакральна творчість. Це мої мотанки-обереги та робота з камінням — матеріальні якорі сили, які тримають фокус на захисті та любові.

Пані Світлано, як Ви почали працювати з ляльками-мотанками?

Ви знаєте, я часто кажу, що не я обрала мотанку, а вона обрала мене. Мій шлях у це сакральне мистецтво почався у 2018 році. І це не було просто хобі «для рук» — це став мій спосіб спілкування зі світом і з глибинною пам'яттю нашого народу.

Для мене мотанка — це не просто лялька з ниток і тканини. Це сакральне дійство, яке ми називаємо «ладуванням». Коли я беруся до роботи, то не просто створюю форму — я ладує простір для конкретної людини.

Саме тому я ніколи не роблю

СВІТЛАНА ГАВЛЮК

ляльок «на потік» або для масового продажу. Мої мотанки народжуються тільки під індивідуальне замовлення.

Чому так?

Бо кожна людина — це окремий всесвіт зі своїм запитом, болем чи мрією.

Як це відбувається?

Як це відбувається у мене?

Так.

Коли приходиться запит, я налаштовуюся на людину. Я дивлюся, чого їй зараз не вистачає: чи то заземлення і спокою (LANI), чи то світла і ясності (SVIT), чи то розуміння своєї сили й коріння (UM). І кожним вузликом, кожним обертом нитки я вплітаю в ляльку цей намір.

У процесі я не використовую

голку — ми ж знаємо, що долу не можна «колоти», її треба м'яко мотати, ладувати, вибудовувати гармонію.

Мої ляльки — це живі обереги. Вони стають для своїх власників тими самими «крилами», які підтримують у важку хвилину та вчать любити себе.

Я вірю, що в сучасному світі, де все так швидко і часто поверхово, нам дуже потрібні такі «точки опори». Мотанка для мене — це і є така опора, зв'язок із родом і тихий діалог із власною душею... Від першого кроку до квантового розширення.

Культові фігурки богинь — з глини, тканини, ниток чи трав — є властивістю багатьох культур нашої землі: і трипільців, і слов'янських племен, і скіфів, та й багатьох інших. Вони є символом Прабогині, Праматері. Як Ви досліджували духовні впливи

мотанки?

Знаєте, я добре пам'ятаю той 2018 рік і свою першу мотанку. Це не була просто цікавість. Коли я зробила останній вузол, у мене всередині виникло неймовірне відчуття: «Я нарешті вдома». Знаєте, як після довгої подорожі ти нарешті скидаєш важкий рюкзак і робиш глибокий видих? Це було полегшення і впізнавання себе справжньої. З того моменту я зрозуміла, що цей шлях — назавжди.

Дуже цікаве це відчуття «я вдома». Багато ведичних практик шукають цей стан. Бо стан «я вдома» — це стан, коли душа відчуває свій зв'язок з Абсолютом, а дух — свій дім, своє першоджерело, своє походження. До речі, у давніх цивілізацій одним із проявів Абсолютного є Велика Богиня Родючості, символом якої є мотанка. Виявляється, мотанка здатна

відкрити людині першоджерело її духовний світ?

Думаю, що так.

Розкажіть, будь ласка, про процес виготовлення мотанки.

Для мене критично важливо, з чого народжується оберіг. Я працюю виключно з натуральними тканинами та нитками. Льон, бавовна, вовна — це матеріали, які мають пам'ять Землі. Вони живі. Вони здатні тримати енергію та передавати її.

Синтетика мовчить, а натуральна нитка — співає. Це те заземлення, без якого магія не працює. І якщо раніше я думала, що ладувати можна тільки поруч, «очі в очі», то останній час показав мені інше.

Моє ладування вийшло за межі майстерні. Тепер я вчу жінок створювати свої оберіги через екран. Спочатку я хвилювалася: чи передасться цей стан через камеру?

Але виявилось, що для справжньої енергії немає кордонів. Квантове поле працює всюди. Коли я показую, як створювати мотаночку онлайн, я відчуваю кожну ученицю за тисячі кілометрів.

Я не просто вчу техніки — я передаю стан спокою та цілісності, який вони потім влітають у свої оберіги, перебуваючи у себе вдома. Це і є моя місія сьогодні: через стародавнє мистецтво і сучасні технології допомагати кожній жінці стати майстринею власної долі.

Дуже цікаво. І вірно. «Інформація про увесь простір існує у кожній частці простору» — ця теза є у працях багатьох філософів давнини. Я також знаю, що Ваші ляльки вже є у різних людей, у різних країнах світу. Розкажіть про це.

Я називаю це «географія душі». І знаєте, що мене найбільше наді-

хає? Те, як ці обереги самі обирають собі шлях. Сьогодні мої мотанки вже «живуть» і ладуєть простір не лише в Україні. Вони розлетілися у Польщу, Литву та інші країни. Для мене це дуже символічно.

Коли моя лялька їде за кордон, вона везе із собою частинку нашої сили, нашого коріння і того самого спокою, якого ми всі так прагнемо. Це ніби маленькі «дипломати світла», які нагадують людям про їхню цілісність, де б вони не були. Це і є моє квантове розширення — коли через одну маленьку ляльку змінюється атмосфера в домі на іншому кінці континенту.

Це дуже добре. У процесі нашої бесіди Ви висвітлили ще один аспект мотанок. А саме — що це втілення елементів

душі. За ведичною традицією людина є втіленням Найвищого, Абсолюту. В Абсолюті є багато не проявлених, таємничих сил, як і в людині. Ці сили можна відчувати й створити у зовнішньому світі їхні символи. А потім дослідити ці символи та зрозуміти самого себе. Іноді богів та богинь у святилищах розуміють як проєкції внутрішніх сил людини, а магію храмових служінь — як взаємодію з таємничими силами всередині самої людини. Виявляється, що таку саму роботу для самопізнання можуть виконувати й мотанки?

Вважаю, що так.

Цей аспект у роботі з ляльками потрібно дослідити детальніше.

Це дійсно новий напрям у практиках. Ще один цікавий момент — процес виготовлення мотанки має назву «ладування». Тобто мотанка — це також втілення енергії давньослов'янської богині Лади (в індійському ведизмі їй відповідає Лакимі). Дякую Вам дуже за цікаву бесіду.

Я Вам також.

Пані Світлана та замовники її ляльок уперше в історії українських видань надали згоду на публікацію у пресі ексклюзивних фотографій — спеціально для журналу «Сховища Сили»!

Інтерв'ю брав Ігор Мехеда.

Роботи Світлани Гавлюк

Роботи Світлани Гавлюк

ПОРАНЕНИЙ АНГЕЛ

Я не можу усвідомити своє життя без чогось найвищого, надприродного, що знаходиться вище мого малого розуму. Цей світ, люди, шум, гамір надовго залишаться у моїй свідомості або ж назавжди зникнуть. У моїй уяві одна за одною пробігають картинки мого дитинства, втім час невблаганно летить, не стоїть на місці. Все це — лише одна миттєвість мого гріховного падіння.

І щоразу, коли ти більше хочеш свободи, то хтось або щось тримає тебе на землі. Прокинься! Це всього лишень сновидіння, в якому насолоджуєшся доскочу! Відкрий очі на світ і подивись! Що ти бачиш? Любов, мир, радість? У тебе не залишилося нічого, крім влас-

ної любові до Бога і своїх друзів, з якими неодноразово розділяєш свій біль. Таке відчуття, що вогонь обпалює тебе зсередини.

Жагуча пристрасть здається тобі медом, а ти готовий взяти цю отруту? А скільки таких приманок, забаганок і пасток, можливо, ще не знаєш.

Не усвідомлює розум, заснула совість, а де ж людська мораль? Немає сліду. А з чим підеш, а що залишиш? Нічого, крім свого власного тіла у землі. Це є сенс твого життя і існування? Стривай, у тебе залишилося ще одне — душа, чиста, непорочна і світла, подібна ангелу. Не так важко вразити тіло, як глибоко ранили людську душу.

Слово, наче гострий меч, про-

ходить крізь серце та душу, а біль справді нестерпний. Розпростерши крила, моя душа піднімається у висі назустріч своєму Творцеві, від якого ми отримали життя. Я не можу уявити світ, який би існував без початку буття, втім бачу хаос, смерть, ненависть людей, підступ, лукавність, вбивство, наклепи й обман, несправедливість, які кожного разу переслідують мене, і не можу заховатися від них ніде.

Я, як ангел світла, піднімаю свою гординю вище небесного престолу і виступаю проти Бога, любов моя стає холодною, втрачаю святість, віру і падаю, наче поранений, з неба на землю. Скільки доля завдаватиме мені ударів? Для кого я живу на світі? Що мені потрібне найбільше?

Я — поранений ангел, якого всі
намагаються затоптати, прини-
зити, змішати з брудом, ставити-
ся зверхньо, втім усе стерплю, бо
зі мною Бог. Душа моя, як птиця,
літає над землею і споглядає, дума-
ючи: а може, хтось помолиться за
мене, проллє свої сльози, скаже, що
був такий колись, з яким був з'ед-
наний вірною дружбою.

Автор: Богдан Стрикалюк

СХІДНА
ФІЛОСОФІЯ

ОБРАЗ ЛЮБОВІ ЛЕЙЛИ ТА МЕДЖНУНА Й ЕРОС ПЛАТОНА В МУСУЛЬМАНСЬКІЙ КУЛЬТУРІ

Історія про нещасне кохання Лейли та Меджнуна стала однією з частин мусульманського мистецтва. Вона збагатила арабську культуру і відкрила її іншим культурам Європи та Сходу. Незважаючи на свою відомість, філософське осмислення цього феномену майже не проводилося. Архетипи Лейли та Меджнуна досліджували переважно філологи, літературознавці, перекладачі.

Персонажі цих двох молодих закоханих уперше згадуються в давній легенді. Датують її раннім періодом VII — початку VIII ст. Історія кохання молодих людей була невіддільною від народної творчості. Одним з перших поетів,

який писав у своїх натхненних віршах про життя Лейли і Меджнуна, був Абу Абдуллах Джафар Рудакі, який жив приблизно в IX столітті.

Згодом історію закоханих возвеличували різні поети. Безсмертною її зробив перський поет XII століття Абу Мухаммед Ільяс ібн Юсуф під псевдонімом Нізамі Гянджеві. У своїй «Пандж Гандж» або «Хамсе» зібрання з п'яти поем «Лейла та Меджнун» стало третьою в «П'ятірці»; вона опиралася на усну фольклорну творчість, суфізм, античні мотиви. Датування написання «вічної поеми» припадає на 1188 рік. Твір вважається першою літературною обробкою знамени-

тої давньої арабської легенди про нещасних закоханих. Поет зробив головних персонажів не жителями ворогуючих племен, а аристократами в міському середовищі.

У XIII столітті перськомовний поет, науковець, музикант Абу ль-Хасан Ямін ад-Дін Хосров, більше відомий як Амір Хосров, написав поему «Лейлі та Меджнун» (1298 р.). Вона була однією з десяти частин дастанів (епічних творів), наслідуванням «Хамсе» Нізамі Гянджеві. Після нього до образів Лейли і Меджнуна звертався суфійський мислитель XIII століття Мавлана Джалаледдін Мухаммад Румі, у літературі відомий як Джалаледдін Румі. Нуріддін Абдуррахман ібн Ахмад Джамі, або просто Джамі,

який був персько-таджицьким поетом-містиком, суфійським шейхом, теоретиком музики, оспівав закоханих у поемі «Лейла та Меджнун» (1484 р.), яка стала третьою із семи дастанів «Сім корон».

Середньоазійський тюркський поет, мислитель, державний діяч XVI століття Алішер Навої з поваги до Нізамі написав поему «Лейла та Меджнун» давньоузбецькою мовою. Вона стала третьою з героїчних поем (дастанів) у «П'ятірці». У той самий час виходець з Іраку, класик середньоазійської поетичної творчості Фізулі Мехмед бін Сулейман, або Фізулі, описав кохання Лейли і Меджнуна в поемі «Лейла та Меджнун» своєю рідною азербайджанською мовою. Потім однойменні твори писали багато відомих письменників. Варто виділити поеми Хагіра Табрізі, Шакаріма Кудайбердієва, Хрушида, драму у віршах Мірзи Мухаммада Хаді Русви, роман Неджаті та ін.

Кохання Лейли і Меджнуна надзвичайно ліричне, тому не дивно, що за мотивами історії нещасних закоханих склалися поеми, симфонії, балети, пісні. Першою мусульманською оперою стала «Лейла та Меджнун» азербайджанського музиканта Узеїра Абдула-Гусейна огли Гаджибекова, написана в 1907 році. Композитор створив її за мотивами дастана «Лейла та Меджнун» Фізулі. У 1947 році азербайджанський музикант Кара Абульфаз огли Караєв написав симфонічну поему «Лейла та Меджнун». Він також є автором однойменного балету 1969 року, створеного за мотивами поеми Нізамі. У світову культуру ввійшла хореографічна поема «Лейлі та Меджнун» Касьяна Голейзовського на музику Сергія Баласаняна, поставлена 1964 р. у Радянському Союзі.

У 1973 р. на сюжет кохання Лейли і Меджнуна американський композитор Алан Хованес написав Симфонію № 24 («Меджнун») для тенора-соло, скрипки, хору і камерного оркестру. Також у XX столітті, крім класичної музики, історія

Лейли та Меджнуна в поемі Нізамі надихнула рок-музиканта Еріка Клептона написати пісню «Лейла». Образи двох нещасних закоханих з арабського фольклору вплинули не тільки на мусульманську культуру, але й увійшли у світову культурну спадщину поряд із «Ромео і Джульєттою», «Трістаном та Ізольдою». За мотивами Лейли та Меджнуна писали картини, знімали фільми, серіали тощо.

Вплив Платон на мусульманську культуру важко переоцінити. Його твори вивчали арабські філософи, письменники, науковці. Серед них особливо виділимо: Аль-Газалі, Аверроес, Авіценна, Аль-Кінді, Ібн Хальдун, Омар Хайям, Аль-Фарабі, Ібн Міскавейха, Аль-Мааррі, Насір Хосров, Аль-Біруні, Ар-Разі.

Ми можемо простежити вплив еросу Платона в історії кохання Лейлі та Меджнуна. До платонізму ерос в античній культурі означав тільки фізичний потяг і нічого більшого. У діалогах Бенкет та Федр найвідоміший учень Сократа трансформував поняття еросу. Цей процес можна назвати сублімацією за Платоном: філософ був переконаний, що від фізичних тіл душа має бути спрямована до ідеального. Зараз цю любов називають «платонічною». Саме її описують арабські письменники у своїй поетичній творчості. Нещасні закохані зовсім не прагнуть задоволення фізичної плоті — вони спрямовані на єдність душ. Трагічна любов Лейлі та Меджнуна — це не сексуальна близькість, а ідеально-релігійне єднання.

Суфійський мислитель Джалаледдін Румі писав у притчах про «одержимого» Меджнуна як образ безкорисливо вірної любові мусульманина до Аллаха. У поемі «Про прихований смисл» простежуються і платонічні мотиви. Зокрема, краса коханої описується як змістовна сутність, яку може побачити тільки достойна людина. Румі називає Лейлу та Меджнуна «духом єдиним у двох тілах», а це

ніщо інше, як алюзія на дві половинки розділеного андрогіна з діалогу Платона «Бенкет». В одній з притч суфійський мислитель звертає увагу на приховані якості, які важливіші за зовнішність; він продовжує наполягати на досконалості душі предмета, а не самого предмета. Внутрішня сутність, яку він називає красою чи любов'ю, — це втілення божественного, тому людина повинна піднятися від споглядання тілесного до осягнення духу.

В арабській поетичній творчості кохання Лейли та Меджнуна зовсім не нагадує звичайне людське кохання. Воно є позатілесним, що відсилає нас до еросу Платона, який є не фізичним позивом, а трансформованим потягом: він втрачає свою спрямованість на фізичне і підноситься до ідеального. Яскраво простежується образ «безкрилої душі» в діалозі «Федр»: вона отримує назад крила тільки тоді, коли полюбить ідеальну сутність, приховану в тілі.

Ми з'ясували, що в персонажах арабських «Ромео і Джульєтти» поєднуються як суфійські, так і платонічні мотиви. Це дає нам право назвати любов цих двох душ втіленням «Еросу» Платона. Звичайно, мусульманські мислителі не закликали повернутися назад до платонізму, хоч і без античної філософії не було б літературних образів «Лейли і Меджнуна». Вони творили поеми про кохання, прагнули увібрати в себе філософію краси з діалогів «Бенкет» і «Федр». При цьому вони не зупинилися на Платоніві, а піднесли його «Ерос» до суфійського єднання коханого і коханої як символу безмежної віри та любові віруючого до Аллаха.

Автор: Тарас Клок

ЗАБУТІ ТА НЕПОМІТНІ СВЯТИНІ РІВНОГО

САКРАЛЬНІ
МІСЦЯ

Місто Рівне не належить до центрів з яскравими архітектурними пам'ятками, але має свою унікальну та досить цікаву історію. Окрім того, що тут була столиця Третього Рейху, в історії міста можна знайти дуже багато цікавого. В архітектурному плані місто звичайний радянський продукт. Все цікаве сконцентровано в будівлі Краєзнавчого музею, де колись була гімназія в якій викладав Микола Костомаров і навчався письменник Володимир Короленко, а далі в 1943 році була ставка Еріка Коха, бункер якого можна побачити і сьогодні біля музею.

Хоча, в переулках та зовсім на видному місці в Рівному загубилися дві архітектурні пам'ятки, які були ще збудо-

вані до ХХ ст. Які належать до сакральної архітектури.

Перша пам'ятка це дерев'яна Успенська церква найстаріша культова та архітектурна споруда Рівного, пам'ятка архітектури XVIII ст. національного значення. Вона була зведена у 1756 році на Тютківському передмісті на кошти зібрані парафіянами. У давнину мала назву Омелянівська, бо через цей храм проходив шлях до Омеляни. Церква дерев'яна, однокупольна, іконостас був виконаний у 1784 р. За народними переказами в цій церкві молилися зі своїми гайдамаками Іван Гонта перед битвою з польською шляхтою. І в ті часи церква мала «ланцюг моральних устоїв», до якого приковували нечестивих парафіян для публічної спокути

гріхів. Хоча це все місцеві легенди, підтверджень яких не зафіксовано.

У 60-х роках минулого століття радянська влада планувала знести храм, а на його місці побудувати гуртожиток технікуму текстильної промисловості. Врятували церкву мешканці вулиці Шевченка.

Сьогодні храм виглядає досить непогано, як на свій вік. Доглянутий та симпатичний, голубого кольору типового для Волині. Хоча і загубився серед багатоповерхівок та вуличок Рівного, щоб його туристу варто буде трохи поблукати.

Інша споруда це Будинок органної музики, колись костел св. Антонія, що знаходиться в центрі міста на центральній вулиці Соборній на пагорбі біля річки Устя та місцевого ринку. Загалом храм збудований в стилі неоготики, хоч і дуже бідної. Червона цегла виділяє його на фоні сірих кольорів міста.

В книзі Мечислава Орловича зазначено, що будівництво споруди розпочалося в 1868 р. За іншими даними, це сталося пізніше: в 1890 р. Але щодо завершення побудови, всі джерела одностайні: 1899р. Керував будівництвом Константи Войцеховський. Гроші на костел надходили між іншим і з благодійницького фонду князя Романа Сангушка.

В Першу світову костел постраждав, реставрація відбулася в 1927р., тоді ж храм було розписано поліхромією в модерністичному стилі. Розписом займався художник К. Політинський. Крім того, костел отримав нові вітражі, які вже не могли зрівнятися із попередніми, а сьогодні вони й взагалі виглядають жахливо.

На стінах храму знаходились епітафії членів князівської сім'ї Любомирських, князя Казімежа Любомирського (помер в 1871р.), каштеляна Юзефа Любомирського та його дружини Людвіки (відомої своїм романом з бунтівником Тадеушем Костюшком).

Звичайно ж, що костел, який зараз використовується як орган-

ний зал, був не першим римо-католицьким храмом міста.

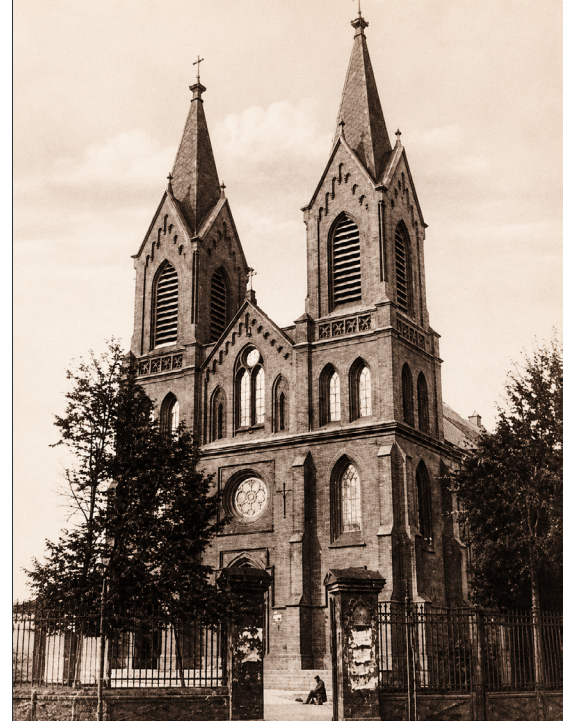
Його більш давнього дерев'яного предка збудували ще в 1548 р. на гроші княжни Беати Острозької. Простояв храм сто років, аж поки під час одного з татарських набігів не був спалений.

В 1600 р. дружина волинського воєводи, княжна Анна, будує новий храм - знову дерев'яний. Лише в 1773р. місцевий ксьондз Юзеф Пасіковський розпочав спорудження першого мурованого костелу в Рівному. Хоча місце під святиню ксьондз вибрав не надто вдало, Рівне оточене болотами і заплавами, тому храм міг завалитися на такому непевному ґрунті в будь-яку хвилину. Тому будівництво перенесли у 1813 р. до костелу в приміській Волі. Хоча то було важко назвати костелом, а так, капличка на цвинтарі.

В 1839 р. російський уряд закриває і капличку-костел, споруда по trochu руйнується. Князь Казімеж Любомирський в 1858 р. сприяє початку будівництва нового мурованого храму в місті, але царський уряд забороняє його будівництво. Другу світову війну костел пережив, діяв до 1958 р., коли радянська влада вирішила його закрити. Тодішнього ксьондза Серафіна Кашубу вигнали з міста.

На жаль, під час ремонтів в радянську епоху храм багато втратив: дві вежі розібрали майже наполовину, а багате костельне майно просто розікрали. Поставили на фасаді недолугу статую муз радянського зразка та уяви і відкрили Будинок органної музики, хоча в цьому і його великий плюс – це зберегло будівлю та зробили його центром певного культурного життя. На початку 90 –х. років місцева громада католиків намагалася повернути храм, але це їм не вдалося зробити, тому на місці було поставлено металевий хрест в знак спроби знову зробити будівлю святинею.

Варто згадати Колону Божої Матері, яка була споруджена в 1750

р. під час чуми місцевим населенням, реставрована в 1856 році в час холери. Була зруйнована комуністичною владою на Великдень з 21 на 22 квітня 1952 р. Відновлена за сприяння міського голови В. Чайки і посвячена 25 серпня 2003 р. з нагоди відзначення 720-річчя першої письмової згадки про Рівне.

Автор: Віталій Щепанський

КЕРНОСІВСЬКИЙ ІДОЛ – АРТЕФАКТ СИЛИ?

МІСТИКА ТА
АРТЕФАКТИ

Чому в історії України Керносівський Ідол має таке велике значення? Ще у ХХ столітті офіційна історія намагалася ігнорувати знахідки, які підтверджують і розкривають існування Трипільської культури. Лише у наші часи знахідки та дослідження Трипільської культури були оприлюднені й стали надбанням суспільства та світової цивілізації. Але Трипільська культура переважно існувала на Правобережній Україні.

А що ж було на Лівобережжі? За розповідями археологів ХХ століття, на Лівобережжі існувала досить проста «бронзова культура». Звичайні племена степу, які не вважалися розвинутою цивілізацією.

І ось знайдений Керносівський Ідол, який змінює наш погляд на історію. Це вже дуже складний світогляд, символічно зображений малюнками та геометричними знаками. Трирівневий світ (небо, земля та підземний світ). Бог-по-

кровитель. Сцени з життя. Символи надприродних сил. Складна конфігурація ідола — усе це свідчить про його виготовлення досить розвинутою цивілізацією.

Дослідники побачили на малюнках сюжети, схожі із сюжетами «Рігведи». А в самому ідолі — символіку багатьох індоєвропейських духовних систем. Наприклад, поділ світу на три частини характерний і для ідолів Святовита (Збручського Ідола). Крім того, знайшлася схожість із найдавнішими зображеннями ведичних богів Вішну та Індри. Тут також цікава і найдавніша назва острова Кодачок — Індра. А відомий археолог Юрій Шилов вважав, що саме індоєвропейські етноси у давнину мігрували до Індії та інших азійських країн, розповсюджуючи своє духовне вчення світом. Він навіть припускав, що «Рігведу» почали створювати на Подніпров'ї, а завершили в Індії. Цікаво й те, що археологи знайш-

ли на Подніпров'ї і храм Гандхарви (а гандхарви — це янголоподібні істоти в індуїзмі).

Тобто що доводить знахідка Керносівського Ідола? Те, що майже водночас із Трипіллям на Правобережній Україні на Лівобережній Україні також існували розвинені індоєвропейські цивілізації, знання яких згодом розійшлися світом. І культура яких була значно ширшою за прості світогляди «бронзової культури».

Керносівський ідол — один із найзагадковіших і найдавніших антропоморфних пам'яток на території України. Це не просто кам'яна скульптура, а сконцентрований образ світогляду давніх індоєвропейських культур степу.

Ідол має чітко структуровану композицію, що нетипово для примітивного мистецтва епохи бронзи. Верхня частина: обличчя, великі очі, схематичні риси, що символізують свідомість, «бачення», зв'я-

зок із небом. Центральна частина: руки, предмети (можливо, зброя або знаки влади). Нижня частина: складні символи, тварини, життєві сцени.

В ідолі вбачають бога-покровителя та космогонію (модель світу). Яку символіку дослідники вбачають у Керносівському Ідолі? Вважають, що ідол — це модель Всесвіту, бо містить елементи прадавньої Трійці: верх — небо, середина — світ людей, низ — підземний світ. Це класична індоєвропейська трирівнева структура (Прав, Яв, Нав). Він може уособлювати бога грози або першопредка, який поєднує людину, космос та природу.

Чому він унікальний? Дуже ранній період створення, складна символіка, не просто кам'яний ідол, а кодована система знань.

Існують різні інтерпретації ідола. Наукові: культ предків, ритуальна стела, маркер території. Альтернативні: кам'яний гармонізатор енергії простору, знання втрачених цивілізацій. Символіка зображень і справді глибока.

Керносівський ідол — це один із найдавніших образів людини як частини космосу, створений на території України. Він поєднує релігію, міфологію, соціальну структуру та ранню філософію.

Місце, на якому він був встановлений у давнину, могло бути місцем сили, а його функція могла полягати у тому, щоб приймати енергію з неба та підживлювати цією енергією земне життя.

Цікаво також і те, що копію цього ідола Теософське товариство встановило у музеї О. П. Блаватської, оскільки він був знайдений неподалік від садиби її родичів, що вважається не випадковим містичним знаком.

Автор: Ігор Мехеда

Місце знахідки: село Керносівка, Дніпропетровська область.

Час: приблизно III тис. до н.е. (епоха бронзи).

Матеріал: пісковик.

Висота: 1,2 м.

Нині зберігається у Дніпровському національному історичному музеї.

КУЛЬТ СОНЦЯ У ДАВНІЙ СКАНДИНАВІЇ

У суворому кліматі Північної Європи Сонце мало особливе значення. Для мешканців давньої Скандинавії воно було не лише небесним тілом, а справжнім символом життя, тепла та перемоги над темрявою. Довгі зими, короткі дні та суворі природні умови формували особливе ставлення до світла. Саме тому у народів бронзової доби виник потужний культ Сонця, сліди якого археологи знаходять і сьогодні серед скель, курганів і ритуальних предметів. Стародавні вірування, пов'язані із Сонцем, стали важливою частиною духовної культури Півночі та вплинули навіть на пізнішу скандинавську міфологію епохи вікінгів.

Однією з найвідоміших археологічних знахідок, що пов'язана із сонячним культом, є Трудгольмська сонячна колісниця. Її знайшли на території Данії на початку XX століття у болотистій місцевості. Артефакт датується приблизно XIV століттям до нашої ери та вважається одним із головних символів релігійних уявлень скандинавської бронзової доби.

Колісниця являє собою бронзового коня, який тягне великий диск. Одна сторона диска покрита золотом, тоді як інша залишається темною. Дослідники припускають, що золота сторона символізувала денне Сонце, а темна — його нічну

подорож через потойбічний світ. Для людей бронзової доби небесне світило було живою космічною силою, яка щодня проходить цикл смерті та відродження.

Археологи вважають, що такі уявлення були частиною ширшої індоєвропейської традиції. У багатьох народів Європи Сонце уявляли як божество, що рухається небом на колісниці або човні. Однак у Скандинавії ці образи набули особливої популярності через важливість природних циклів для виживання людей.

Не менш важливими джерелами для вивчення культу Сонця є наскельні малюнки бронзової доби. Особливо багато таких петрогліфів знайдено у Швеція та Норвегія. На скелях можна побачити сцени із човнами, сонячними дисками, колісницями, воїнами та ритуальними процесіями.

Особливий інтерес викликають так звані «сонячні човни». У давніх скандинавів море було головною дорогою, джерелом торгівлі та життя, тому небесне світило часто асоціювали саме з кораблем. Існує версія, що люди вірили у подорож Сонця небом вдень та через підземний океан уночі. Човен у такій системі уявлень ставав містичним транспортом між світами.

Культ Сонця проявлявся і в поховальних обрядах. У стародавніх могильниках археологи знаходять золоті диски, бронзові прикраси та символічні спіралі. Спіраль вважалася знаком безперервного руху та циклічності природи. Вона могла символізувати зміну пір року, рух небесних тіл або ідею вічного повернення життя після смерті.

Деякі дослідники пов'язують розвиток солярного культу зі змінами клімату та господарства у бронзову добу. Саме тоді у Північній Європі активно розвивалося землеробство, а врожай безпосередньо залежав від сонячного тепла. Через це Сонце почало сприйматися як гарант достатку та добробуту громади. Йому могли приносити

жертви, проводити сезонні ритуали та святкування, пов'язані із сонцестояннями.

Археологічні знахідки свідчать, що релігійні центри часто розташовувалися у місцях, пов'язаних із природними явищами. Давні люди могли обирати пагорби, узбережжя чи скелі, де Сонце особливо яскраво проявляло себе під час сходу або заходу. У деяких місцях дослідники виявили кам'яні конструкції, орієнтовані на сонячні цикли, що нагадує подібні пам'ятки інших стародавніх цивілізацій.

Навіть у добу вікінгів старі солярні уявлення не зникли повністю. У скандинавській міфології існувала богиня Сонця Соль, яка рухалася небом на колісниці. За легендою, її переслідував вовк Сколь, що прагнув проковтнути світило. Цей міф пояснював затемнення та щоденний рух Сонця. Багато істориків вважають, що образ Соль міг походити від значно давніших релігій-

них традицій бронзової доби.

Солярна символіка залишилася і в мистецтві вікінгів. На ювелірних виробках, зброї та кам'яних пам'ятках часто зустрічаються кола, хрести та орнаменти, які можуть бути пов'язані із сонячними символами. Навіть після приходу християнства деякі старі мотиви продовжували існувати у народній культурі Скандинавії.

Сьогодні культ Сонця у давній Скандинавії залишається однією з найцікавіших тем археології Північної Європи. Нові дослідження дозволяють краще зрозуміти світогляд народів бронзової доби та їхні уявлення про космос, життя і смерть. Сонце для них було не просто частиною природи — воно уособлювало порядок світу, силу життя та надію на повернення світла після довгої північної темряви.

Автор: Данило Ігнатенко

